

Teodor Križka
Až ma tu nebude

Až ma tu nebude
a bude len môj hrob
pred Bohom na súde,
do mojich dnešných stôp
položí chodidlá
iný sen, iný hriech.
A ktosi spravidla
kývne len rukou, nech.
Ja sa však naspamäť
učím i zeleň lúk,
všetok ich aksamiet
ukladám do zámlk,
i hnedé odtiene
vrstevníc jesení,
všetko to vrásnenie
v dreve i v kameni.
Súhvezdia tvojich pieh
v srdci, v tej pahrebe,
vyleptané mám, nech
mám ťa tam pri sebe,
ak by ma premkol strach.
Tým srdcom nehodným
teba sa pomodlím
pred Bohom v nebesiach.

Plachetnica

Ako keď v rukách umiera mi jahňa,
tak v cudzích dialkách stráca sa mi loď.
Zdáva sa mi, že kývajú mi rahná,
ale to preto, lebo z lode je už bod.
Neplačem za ňou, za tou bielou loďou,
že objíma sa s ramenami hmiel.
Neplačem za tým jedným z cudzích bodov,
za láskou plačem - milovať som smel
a už je z lásky menej ako bodka,
len taká neurčitosť, keď si zrazu sám.
Len zrebné plátno, kam ti večnosť votká
minulosť zjavnú iba ako klam.

Vladimírovi Nabokovovi

Sú také dni, dni previerok a skúšok.
Džbán vína stojí v izbe na stole,
smieš napiť sa a piješ aspoň dúšok,
džbán svieti ako kalich v kostole.
A predsa, predsa víno v ústach zhorkne,
a premení sa víno na vodu,
a náhle zvädnú tulipány v okne
aj bez akéhokoľvek dôvodu.
A prenikne ti obe ruky skoba,
bok prenikne ti ostrie kopije,
a obsypú ťa vredy ako Jóba,
a úzkosťou ťa bolesť opije.
Také dni tkajú na širokých krosnách
tvár, ktorá mlčí, nič sa nepýta,
len z diaľky máva rukou ako vo snách,
a prezradí ti meno Lolita.

* * *

Nenamietam, všetko je to správne,
i tá láska, i smrť v posteli,
i tá krása, v zime vypustená z hlavne,
čo mi zjari mozog vystrelí.
Bol som mladý, vyletela včela
zo striebornej pušky do hlavy,
aby mi raz v samom strede čela
zanechala otvor krvavý.
Vyletela do odkrytej hrude,
netušiac, či je to zásluha,
nestará sa, čo len potom bude,
až do srdca vnikne a ho roztrhá.
Nakrúcam si na prst zopár vlasov,
dýcham vôňu, na mňa priprudkú.
Sedím tu tak, zastrelený krásou,
popravený na noc do smútku.

ANJEL MÔJ STRÁŽNY

Anjel môj strážny, anjel boží,
viditeľný len podľa nehy,

neopušť ma, ži v mojej koži,
nech netlačia ťa moje brehy.
Anjel môj krásny, boží strážca,
ak predsa musíš odísť bokom,
choď, ale potom skoro vráť sa,
buď mojou láskou, a nie sokom.
Anjel môj malý, ty môj blížny,
miluj ma hoci ranou v boku,
ak ozaj treba, stráž ma, blíž mi,
ale ma miluj bez nároku.
Anjel môj z nebies v mojom tele,
neopúšťaj ma, ešte lieč ma,
túžby mi ochráň, nech sú smelé,
a nech ich moc je večná, večná.
Anjel môj spiaci v srdci, v duši,
bdej nad nimi a drž ich liace,
s istotou ako dážď, keď prší,
umy mi oči nevidiace.
Anjel môj, zrak môj, očisť oči,
okúp ich v slzách, buď ich do slov
a poznávaj ich po ovocí,
ty sluha Boží, posol poslov.
Anjel môj, do lastúry uší,
do hluchoty tých mojich mušlí
vstúp ako hudba, čo sa tuší,
nie ako tóny, čo mi ušli.

Z Judáša

Život je taký. Tak to chodí,
zrada ti vernosť prisahá,
keď predtým skladala ti ódy.
Potichu chodí odvaha
a potichu sa vodí s nehou
večitá láska - nepýta
nič z teba ako rieka z brehov,
len hladí tvoje korytá.
Ozajstná láska, detská, pravá
nič nechce z teba pre seba,
len твоjím šťastím vždy sa stáva
a rastie sama do neba.
Čít smiešny je, nič nevynáša,
čistý, a preto prihlúpy.

*Obdiv sa zmení na Judáša,
len láska na kríž vystúpi.*

** * **

*Mysleli sme, že sme bohmi,
odišlo to kamsi za dom.
Zamrzol som v tvojom ohni,
spálil som sa твоjím ľadom.
Ďalej prosím, ešte lieč ma!
Opúšťajú iba ľudia,
ale láska, tá je večná.
Láska ľúbi, ľudia súdia.*

Stačí

*Čo je to sláva? Že som a že smiem
vypliešťať oči na tú božiu krásu,
mať nebo nad hlavou a pod nohami zem,
a nestrácať sa v prepadlisku času.
A sláva je brať medzi prsty prst,
tú plodnosť rozpadajúcej sa zeme,
a vložiť do jej boku neveriaci prst,
a vidieť, život v každom kúsku drieme.
Tá sláva sama na mňa zaklope,
na moje srdce, plné ľudskej ťarchy,
a utopím sa v božej potope,
a netreba mi na to žiadnej archy.
Čo je to sláva? Keď mi zaleje
pochybnosť očí neúnavný vtáčí
spev v korunách, v tých vodách aleje,
a láska ku mne vracia sa, to stačí.*

O nešťastnom šťastí

*Šťastným ľuďom viery netreba,
šťastným ľuďom postačí aj šťastie,
a ja neviem dýchať bez teba,
bez teba mi v hrdle hrča rastie.
Šťastní ľudia v Boha neveria,
Boh sa im zdá iba slabosť smútku,
nanajvýš tak ľahkosť páperia,
čo pred zrakom vzniká na minútku.*

Šťastní ľudia túžia po kráse
iba ako gurmán po dezerte,
každý z nich sa z krásy otrasie,
len čo sa mu priťažieva, verte.
Šťastným ľuďom načo milovať,
dosiahli už všetko v svojom šťastí,
pre šťastných je ako inovať
smútok po domove, po matke a vlasti.
Celý život uplietam do básní
túžbu po šťastí a po pokoji neba
azda preto, že som nešťastný,
lebo som mal, ale stratil teba.
Počúvam, znie hudba orchestra,
čím je ďalej, tým viac vo mne rastie.
Prosím Boha, nech ma potrestá,
nech mi ešte dlho chýba šťastie.

Choré srdce

Bije vo mne srdce ako v každom,
trochu choré, ale neveľmi,
prikrývam ho slnkom, hmlou i dažďom,
prikrývam ho na noc anjelmi.
Prikrývam ho prhlavou a lístím
skorocelu z úzkych božích ciest,
choré srdce, ale vždy, keď zistím,
že je smutné, nezovriem ho v päšť.
Smutné srdce, celé naruby,
vypúšťam ho na slobodu z hrude,
ako vrabča, ako holuby,
svojho svedka na poslednom súde.
Verím v milosť, že ho ovanie,
keď sa denne načahuje nahor,
choré srdce, také zamilované
do toho, čo zhora k nemu nahol
oblohu a prikrýva ho dažďom,
prikrýva ho na noc anjelmi.
Choré srdce vo mne ako v každom,
zamilované až priveľmi.

Labute

*Bol som tam, kde pred rokmi som stretol
bielu labuť.
Do vlasov mi rukou vošiel vietor,
siahol na hrud'.
Nezabudnem vôňu vrb a nehu.
Pane, zmier ma!
Podišiel som, labuť priplávala k brehu,
ale čierna.
Bol som tam, kde našla si ma láska,
skromne, nežne.
Mlčali sme, labuť nevydala hláska,
a ja tiež nie.
Mlčali sme. Ale v diaľke čísi hlahol
ktosi stretol.
Vlahou rukou do vlasov mi siahol
južný vietor.*

Vzťah

*Nádherná, múdra, hanblivá a drzá,
podobná na cnosť, na rozvážnu vinu
prepaľuješ sa do mňa ako slza,
žeravá kvapka tuhnúceho cínu.
A predsa prosím znesiteľnú bolesť,
nech ešte trvá, veru neviem inak,
keď som sa hodil pod ráfy tých kolies,
čo do mňa vpália verše ako biľag.
Označovaný každou tvojou kvapkou,
čo na mne visia, zrnká na ruženci,
modlím sa slzy v hodine tých sviatkov,
keď ešte trpím, hoci už len tieň si.
O bolesť prosím, o jej majuskuly,
do slučky básne ešte hlavu vešiam,
a žehnám rukám, čo ťa privinuli,
žehnám tým vďačným, nedočkavým pleciam.*

* * *

*Odkiaľ sa to berie, nevieme,
príde to a je to ako chvenie,
prichádza to také blažené,
zanechá však zavše v tvári tiene.
Premaľúva nás to nabielo,
natiera nás znútra doružova,*

asi aby lepšie videlo,
až nás bude opúšťať vždy znova.
Napíšte mi krátko na hrobe
samú vďačnosť, naivne, tak detsky,
že kreslilo vo mne po tej bielobe,
že mi v duši zanechalo fresky.

Kvet

Vykvitlo to v zime vo mne.
Ako v sade divá ruža.
Napriek tomu, že tak kvitne skromne,
neodkvitá, nezamŕza.
Nestarám sa, samo kvitne.
Kvitne vonku, kvitne vnútri.
Ako ráno, ako prítmie
kvitne, čím viac bývam smutný.
Nevydáva ani hláska,
akokoľvek smutno tu je,
vôňami mi nozdry láska,
oči krásou potešuje.
Dusí ma to, zviera hrdlo,
desivo tak, ale milo.
Škoda, že mi srdce nevyšklblo,
keď v ňom krásne pustošilo.

* * *

Raz všetko prejde. K počiatku sa koniec
navráti, a veď nevzdialil sa vlastne,
iba šiel k ústiu, pokúsil sa doniesť
oceán do prameňa, k tichu básne.
Potichu hora štiepi sa a praská
zem, aby múdrym vyjaviť hĺbku.
Tak ku rozluke doštverá sa láska,
zbalí svoj uzlíček a zaspí v nemom kľbku.

Bohatý

Len choď. Choď, kam treba,
nemám námietok.
Veď ten kúsok nášho neba
nie je majetok.

Ten, čo všetko dal i vzal mi,
dal mi priveľa.
Z jeho ruky nie je márnny
smútok anjela.
Chod' a za mňa pohlad'
inú krásnu tvár.
Kde je srdce, tam je poklad.
Tebe rásť, mne zmar.
Tebe kvitnúť, a mne vracat'
klasy do zeme.
Na nebi sa v speve vtáčať
azda stretneme.
Večer ústa pobožká ti -
nech len zdá sa ti,
že si práve sadám k hati
smútkom bohatý.

Banality

Bzukot včiel či cvrlikanie svrčkov,
snežná vločka, aj keď skvapalnie,
motyka, tá s nalomenou rúčkou,
všedné veci, pre vás banálne;
spopod vršku tryskajúca riečka,
srnka, keď si smädná ponorí
jazyk do jej studeného mliečka,
obilie z tej istej komory;
na chodníčku trbleť kúskov sludy,
keď sa do nich oprie po daždi
slnko, no a úsmev dobrých ľudí -
zakaždým ma krásne zavraždí.
Stalo sa už pre mňa dobrým zvykom
chodiť si k nim po tú krásnu smrť,
do tých chrámov plných vzácných ikon,
kde sa nedá žiť a nežasnúť.

Obraz

Len schátraný chrám, schodisko a múry
zhorených veží bez strechy a tvaru.
Len škrekot kaviek s vetrom na cimburí
sebe i svetú na oštaru,
to som ja, bratia...

*To sú tieto verše.
To srdce, čo sa aspoň chvíľu nevzdá
a bije, bije, hoci bezútešné
vtáky si v jeho veži vijú hniezda.
Ani nie chrám, len v tomto chráme prievan
je moja viera. Ale to, že vanie,
je celé z údivu a ďakuje vám
aj za bolesť, čo šepká: Pane!
A tóny krúžia. Kričia ako vtáky
vysoko v nebi, blízko nad korisťou.
Spev je môj. No úprimnosť tej vd'aky,
i ten plač, i ten plač je Kristov.*

Orientácia

*Koľko matiek, koľko otcov
smie mať človek za život?
Z koľkých búrok smie sa dostať so ctou
jeden syn a jeden lodivod?*

*Koľkokrát smiem prsty klásť ti
na tvár, kým ma žasnúť naučí?
Koľko môžeš stratiť žien a vlastí,
koľko domovov a koľko náručí?*

*Kde je srdce, tam je aj tvoj poklad,
s kým vieš plakať, šťastný odmala.
Domov je púšť, strmina či mokrad',
kde sa v tebe láska počala.*

* * *

*Odkiaľ sa to berie, nevieme,
príde to a je to ako chvenie,
prichádza to také blažené,
zanechá však zavše v tvári tiene.*

*Premaľúva nás to nabielo,
natiera nás znútra doružova,
asi aby lepšie videlo,
až nás bude opúšťať vždy znova.*

*Napíšte mi krátko na hrobe
samú vd'ačnosť, naivne, tak detsky,*

*že kreslilo vo mne po tej bielobe,
že mi v duši zanechalo fresky.*

Kruhy

*Je, a je ako nekonečná sliepka,
a znáša vesmír, veľké hviezdne vajce,
a popritom mi do slúch básne šepká,
zapisujem ich, hoci šepká krajšie.
Cítim ho v žilách, odpočúvam rytmy
vzdialených hviezd a v tomto hlasnom pulze
počujem - vráť sa, počujem len - príd' mi
vydýchnuť spiatky do úst nehu ruže.
Čí je to šepot, jeho meno neviem,
viem iba toľko, že mi vzal, čo dal mi,
i rub, i líce nekonečných premien,
i chválospev, i radosť, no i žalmy.
V radosti, no i v bolesti vždy krajší
rozdáva, čo smieš niešť a naspäť doniesť,
tá sliepka, ktorá čaká v svojom vajci,
až k počiatku sa vráti jeho koniec.*

Konkurencia

*Hrстка peria, iba taká vložka,
anjeli ju pomaľovali,
Pánu Bohu trúsi do oblôčka
nadrobené vtáacie chorály.
Zobúdz sa moja nemá duša,
taktiež skúša svoje tremolo,
ale márne celé dni ho skúša,
súdené jej spievať nebolo.
Ako skoby, to sú ľudské hlásky,
pod kladivom hlesnú ako zvon,
v strmých stenách sklamaní a lásky,
keď aj mŕtvy spieva napokon.*

Premeny

*A tak sa drevo premenilo na dym,
uniklo teplo, ani o tom nevieš.
Až tak ťa veľmi milujem, že zradím
mlčanie, čo sa dotýkalo nebies.*

*Nechám ťa, nech sa plní kapsa
na tvojom pleci - pozvali ťa k stolu,
kde navyše je každá rada, tráp sa,
ďalej už musí každý sám i spolu.
Odteraz smieme iným smerom stúpať:
rozličné cesty, spamäti už vieme,
pod naše kroky ohnú krivý chrbát,
aj keď to budú cesty jednej zeme.
Na iné lúky pôjdem oči nepásť,
a iné ústa tvoju vášeň spália,
a každý bozk už bude ako priepasť,
čo zasypáva pádom sprška skália.*

Podoby

*Kam ešte kráčať, keď už nesmiem ísť
ďalej než po hranu, čo volávajú Nikam.
Odtrhol si ma ako z figy list
na moju hanbu, z ktorej stále vznikám.
Za hranou Raja, dieťa vlastných rán,
z vlastného ostychu sa náhle mením
na tesnú bránu, ktorou prejdem sám,
omilostený vlastným zahanbením.
Kam ešte ísť, keď brehy všetkých ciest
do môjho srdca ako šípy ústia
a srdce neplače a nezodvihne päšť,
a lásku ešte mrmlú slabé ústa.
Nedostane sa mi viac znamenia,
len tvoje prebodnuté dlane
uložia si ma v teple záhrenia.
Hanbím sa, preto schoval som sa, Pane!*

* * *

*Keď šťastena sa náhle unaví
a zavráta sa dakde v duši na dno,
vyhrnie si ťa ako rukávy
všetko to, čo ti vládlo,
a kriesi deje, dávne obrazy.
A dobre ti je ako vtáčkom v ôstí.*

Zisťuješ, že sa krása nekazí,
boľia len reumatické kosti.
Berieš si do rúk krehké, spanilé
grafity lásky, vypúšťaš ich z klietok
po jednom, nežnejšie než motýle,
nech opije ich vôňou iný kvietok.
A krása letí. Ktosi neznámy
vykrojí striedku, zostane ti kôrka.
A do konca ju budeš žuvať d'asnamí,
akokoľvek je naostatok horká.

* * *

Chválim ťa, Otče krás,
že vďaka vo mne drieme.
Našiel si po mne vlas
na pleci tejto zeme.
Tvoja je táto zem,
tvoje je teda plece,
na ktorom spím i bdiem,
rameno, čo ma nesie.
Tvár, ktorá nahne sa
nad priepasť, plesá. Krása.
Tvoje sú nebesá,
čo v plesách zrkadlia sa.
Našiel si po mne vlas,
nuž nájdu tvoje dlane
aj môj prach na obraz
milosrdenstva, Pane!
Nestratíš z mojich stôp
jedinú, chodiac púšťou
mojich snov, ani hrob,
ani len dotyk prstov.

* * *

Ten okamih, keď zobudia sa vtáčky
na holých vetvách, lístiu neznámych,
plný je vďaka za dážď božej lásky,
ten požehnaný ranný okamih.
Obraciam tvár, kde sa dnes zázrak stane
a vyleje sa roztavená meď
do mojich rúk, no nespáli mi dlane,
ten jas, čo poznám roky naspamäť.

*To chladné ráno, ešte trochu chromé,
príjima na tvár dávne znamenia,
tie vtáčky hore na úsvitnom strome,
i moja duša, krásne ranená*

Koľko má očí báseň

*Koľko má očí strom a koľko kameň?
Pár mojich očí vidí viac než dym
kadidla, ktoré vzalo moje amen
na plecيا ako kríž a stúpa s ním?
O koľko menej vidí breh a rieka,
keď k ústiu nesie snehy jarných hôr,
než vidí krv, čo do srdca mi vteká
s bremenom hriechu? Koľko vidí dvor
a koľko pole, keď sa v ľudskom zraku
zrkadlí nebo? Menej, a či viac?
A koľko vidí pieseň, keď ťa takú
zhudobnenú slák vyje na Mesiac?
Večné sú oči kameňa - má kedy
nebesám vyznať údiv svojich hrán.
Okamžite však amen svojej biedy
musí niesť báseň s dlaňou dokorán.*

Dobrá novina

1

*Dom ako iné, plot i stromy,
skrine i okná do dvora
ako mág v ľudskom bezvedomí
dokorán duše roztvorila.
A v dušiach, tam, kde anjel kvočí,
krása si krídla rozvinie.
A ako v jamkách slepých očí
zaiskrí láska v krajine.
Pomedzi prsty sypú sa mi
dni, pýr si na prst navújam.
No ako v jamkách lebiek v stráni
rozkvitnú stonky ľaliám.*

2

*Keď túžbou spíme prikrytí
a noc v nás úzkosť vybieli,
schádzajú z rajských pažití
a milujú nás anjeli.*

A milujú sa navzájom
a kvitnú ruže na zemi.
A kým v nás majú podnájom,
i desný svet je blažený.
A krásu si v nás ustajnia
a opoja nás medom úst.
Jeden sa volá Bozkajma
a druhý Viacmaneopuť.

Balada

Hľadám ťa zjavenú a nájdem skrytú -
až v pulzujúcom kmeni javora.
Takto len pravda spáva v hĺbke mýtu.
Sny mi ťa otvoria. A pokora.
Vo dverách, kde má líce kľučku z plaču,
ale rub z úsmevu, vedia, čo hovorím,
iba tí, ktorých túžby do priepasti skáču -
zjavuje sa im nebo, aspoň niektorým.
Zakliata v dreve, v hlasnom tele huslí,
do mňa sa večná hudba zelenie.
Vietor ti hýbe vetvami, tak skús mi
z tej hĺbky poslať aspoň znamenie.
Hlbinným tichom udri ma a rozbi -
len ako tôňu v lete nad riekou.
Položím si doň prsty ako prosby
do úzkych štrbín v múre nárekov.

Kemerovským matkám

1

Nemám dosť slz, no plačem s vami,
ach, utýrané kemerovské mamy.
Bol jarný deň a Kvetná nedeľa,
Kain po koľký raz už zabil Ábela.
Šesťdesiatštyri Ábelov nám zabil Kain,
spálil ich ako svieže kríčky malín.
Šialený sochár z ohňa vysochá
grimasu bezcitného Molocha.
Mier vašim srdciam... Prečo? Za čem?!
Nemám dosť slz, no s vami plačem.

2

Neviem, čo cíti motýľ, keď sa do plameňov

opiera krehkosť, čo má meno let.
Neviem, čo cíti dievča, keď sa stalo ženou,
či oprelo sa o zem, keď jej niet.
Neviem, čo cíti matka, keď si vinie dieťa
na svoju plochú, strádajúcu hrud'.
Neviem, čo cíti Pán Boh, keď sa v ranách stretá
spravodlivosť a láska, milosrdenstvo a súd.
Neviem, čo cíti motýľ, keď mu horia krídla,
viem len, čo cíti básnik vždy, keď horí s ním
a spieva prekvapený, anjeli že sídlia
v plameňoch, keď ich tváre kreslí dym.

Ranná modlitba

Dobrý deň, vtáky, bratia úsvitní!
Spievajte ďalej podľa svojho gusta!
Vitaj, spev rána, opäť uchyt' mi
z pier nočný smútok, očisť moje ústa!
Umy mi uši, vlej mi do srdca
pár kvapiek lieku, ozaj iba zopár,
čo postaví ma tak, že nezrúca
ani len tehlu, ktorú kladie opar
na stenu chrámu. Božie vtáčatá,
slávte tú krásu, ktorá nie je klamná,
robotu, čo je večne načatá
a nemá konca, oslavujte za mňa.
Vtáčiky moje! Prv než odídem,
vo vašich hrdlách oslavujem zlato
a zaželim vám ešte: Dobrý deň!
Radujte Boha, keď ja nemám na to.

Krásne zbytočnosti

Ďakujem, že som aspoň trochu smel
nazerať do hĺbočín v očiach vtákov.
Že nie cieľ, ale cesta je môj cieľ
a otlaky som na nej prijal s vďakou.
Neľutujem, no z duše ďakujem,
že nebýval som nikdy v láske s mocou,
že o bohatstvo nemám záujem
a po tráve rád nohou stúpam bosou.
Nekonečne som predsa bohatý,
lebo mi z mála stačí ešte menej,

na tichých perách tiché roráty
duše vždy ešte stále udivenej.
Mnoho je krásnych krajín na svete,
v každej je toľko plných plástov.
Ďakujem, že mám na tej planéte
kúsoček zeme, čo smiem volať vlasťou.
Malá je, pomestí sa do vrások,
ale čím menšia je, tým býva hlbšia,
len pavučinka, iba povrázok
od balónika Bohu do náručia.
Ak ma raz sily celkom opustia
a nebudem mať slová vďaky,
len ako vlk si ľahnem do húštie,
tak dôverčivo ako vtáky.
Možno už nebudem mať o nič záujem,
no hlasom, čo je pre slová už tesný,
posledné slovo šepnem - ďakujem,
že som smel vo vlasti žiť - v piesni.
Nad priepasť nachýliť sa, nohu klásť
na hladinu a nepodľahnúť zlosti.
Tam je môj raj a tam je moja vlasť,
v tej márnosti, v tej krásnej zbytočnosti.

Chlieb

A v tieto rána, studené a biele,
keď ešte sneží na kvety,
rýchlejšie vo mne túžba melie
najkrajšie zrnká v pamäti.
Div divúci sa pridá k divu,
napichnú ma a premknú skrz.
A modelujem si ťa živú
z tej múky a z tých horkých slz...
Nie si len jedna z mnohých lások.
Nie púpavka, nie trápny zvyk.
Veď ty si v tomto ceste kvások,
ktoré tu hnetiem na chlebík.
Z múky a slz je chlieb a piecka
sú dlane. Do snov blčia mi.
A darmo vonku vietor plieska
od samej zlosti okenicami.

Moja reč

Čo by mi osožilo, keby som mal strach
z dažďa či z hviezdnej noci na horách.

Človeku sotva osoží,
keď zimomriavky zo zveri má na koži.
Báť by som sa mal, keď na čelo mi zacieli
zistenie, že som zbabelý.

Že ústa otváram, len ako bliaka tlupa
a moja reč je práve taká hlúpa.

Čo by som z toho mal, stáť hore nad davom
a z tribúny sa tváriť lepši neprávom.

Netreba sa báť, že máš prázdne vrecká,
boj sa viac lži, čo od sýtosti vrieska.

Načo sa báť, že ktosi chodí po dome,
ak nestratil si bázeň, stud a svedomie.

Neboj sa žobráka, že zapácha a zle je zaodetý,
strach maj len z nenarodených a zmrzačených detí.

Nestrachujem sa, že raz náhle prepadne ma smrť,
do zatratenia mám strach sitom prepadnúť.

Nebojím sa, že moja duša nie je čistá,
bojím sa, že by som raz neľutoval Krista
a do rán by som sa mu rúhal, do slz oltára,
nech vzkriesi seba tiež, keď vzkriesil Lazara.

Kapitulácia

Bombardujú ma nežné správy lístia,
nepočuteľné letky nad hlavou
neviditeľne krúžia, pokým zistia,
že predsa mávam bielou zástavou.

Žilnaté dlane javorov a bukov
nalietaťavajú na môj vzdor a risk,
na každý odpor neveriacou rukou,
až sú z nich iba pláne pohrebísk.

Kapitulujem, klaniam sa tým vojskám,
náletom semien, nech len osejú
smädnú púšť vo mne. Každé bozkám,
bozkami zavlažujem aleju

rastúcu z piesku, z prachu mojich kostí.

Vyviera zeleň, na všetku som sám.
Z obrazotvorných vôd však pijem do sýtosti.
Tak z mojej púšte denne vstáva chrám.

Tak málo

*Ľahko sa povie, do poľa choď, zasej
vlastnú krv, aby zarodila vášeň,
zasej chlieb, aby v poli krvi vašej
vyrástli klasy na báseň a na sen.*

*Odtni si ruku, vyjmi srdce, do brázd
vlož zrnko oľutovaného hriechu,
či z toho zrnka vzíde svätý obraz,
ikona na pohoršenie či pre útechu.*

*Prinúť sa teda, ako v stráni polom
zomri a zmŕtvychvstaň, hrst' prsti,
sám sebe buď aj osivom aj poľom,
pre nikým nevidené žito oživ prsty.*

*Čo na to treba? Iba celkom málo,
len vstať, ísť bosý po plameni,
len aby sa ti slovo skutkom stalo,
žiť, ako žijú láskou zošalení.*

* * *

*Kladienko v krvi tepe tenké zlato,
lupienky ruží, éterické básne,
nuž nemôže, nuž nemôže on za to,
že odtrhne tie kvety, keď sú vzácne.*

*Lupienky z dychu anjelov, čo hrejú
na oknách chrámu holuby a nehu
západov slnka menia na aleju
k inému, k tomu zászvetnému brehu.*

*Obloha stúpa tak, že padá nadol,
vrhá sa preto na hladinu nebies,
akoby kradol, akoby im kradol,
o čom ty nevieš, o čom ešte nevieš.*

*A sestru ružu pozve, zlý a krásny,
keď do srdca jej osteň prenikol mu,
a zneuctí ju, zneuctí ju v básni,
a prepíše ju krvou na ikonu.*

* * *

*V láske je kozmos dlaň či dvor.
Lietat' chceš do vesmíru? Stvor*

*najsamprv lásku v hĺbke srdca,
bez lásky krídla nehýbu sa.
Kto do lásky sa zamotá,
nepozná, čo je samota.
Pred láskou chaos neobstojí.
Láska je pokoj v nepokoji.
V láske sa lieta sputnaný,
v miniatúrnom kozme do dlaní.
Láska je kozmos v našom vnútri.
Miluj a leť, a nebuď smutný.*

Ešte

*Ešte mi nechal v lebke dvoje očí,
ešte mi nechal v tvári jedny ústa,
ešte mi nechal vesmír, čo sa točí
na konci jeho vznešeného prsta.*

*Ešte mi nechal kvety na čerešni,
ešte mi nechal prhl'avu a šľavel',
ešte mi nechal dušu, hoci hriešny
toľkokrát som mu iba slzy vravel.*

*Ešte mi nechal chvosty lastovičiek,
čo vystrihujú modré slučky z neba.
Ešte mi rany olizuje psíček,
ešte mi nechal smútok, že vzal teba.*

Moja krajina

*Vydýchol som pieseň, v piesni zomrel.
V kraji, čo ma nepozná a tají.
Desať rokov som mal blízky pomer
s anjelom a žil som tam s ním v raji.
Ten kraj, čo je plný zvláštnych vzlykov,
s bažinami v suchom viatom piesku,
korunovaný hmlou, no a bazilikou
ako motýľ na dievčenskom pliecku.
Zamotával som sa do tých vlasov,
do anjelských hlasov, čo ma poviažali*

do lásky a do krásy, a do úžasov,
kde sa cíti každý taký dokonalý.
Desať rokov... Čo viac ešte treba!
Pán Boh býva v štedrosti vždy presný.
Okamih, čo večnosťou je neba,
zahynul, no zmŕtvychvstáva v piesni.

Aj keď si všade

Stále sú tvoje vlasy na hrebeni,
ešte vždy kladieš prsty na klávesy,
ešte som tebou udivený,
aj keď si všade, len tu nie si.
Ešte si prsteň splietam z vlasov,
ten prsteň, čo si azda anjel všimne,
ten anjel, čo ma snúbi s krásou,
aj keď si všade, len nie pri mne.
Ešte je plno tvojho striebra
na chodníku, keď kráčam lesom,
kde tvoja kobylka prach cesty hriebľa,
aj keď si všade, kde ja nie som.

Stĺpy

Videl som - z piesku vyrastali stĺpy,
podobné na Lótove ženy,
ostatky skamenenej tlupy.
Hľa, človek mieni, Pán Boh mení.
Žiadali si chlieb, pohodlní na robotu,
vraj od námahy telo bolí.
Premenili sa miesto potu
na stĺpy soli.
Veky tak stoja na rovnakom mieste,
nespôsobilí namáhať sa s vďakou.
A daromne ich zmeravené päste
z púštného piesku hrozia do oblakov.

Podvečer

Oproti dvier si sadnem pod tuju
a dvoru budem recitovať v duchu,
veď hluché veci v duchu počujú,
nie ako uši pozbavené sluchu.

*Nachýlia sa mi oči do vrások
a budú čítať verše, čo tam píše
mávnutím krídel prvý belások,
nič mimoriadne, iba svoje klišé.*

*Ľuďom to ujde, ale Bohu nie,
ako si hudba na mňa brúsi nože.
A som rád, že to nie je umenie,
iba krik srdca stiahnutého z kože.*

Klavír

*Vesmír je klavír plný hlasných strún,
počuteľných len srdcom naladeným
na chvenie vln, čo v mori hojdá spln,
opitý na mol svojím nočným bdením.
Na vlastných rebrách, krehkých ako vzdych,
ktorých sa, bratia, nikdy viac už nevzdám,
hrá - na tých strunách presne napnutých
od srdca k srdcu, od hviezd k hviezdám.
Tú hudbu, pre ktorú som nehoden,
po nebi valí ako mesiac ovál,
nech odpočuje hluchý Beethoven,
čo slepý Homér pred ním odpisoval.
Každého z nás, no každého z nás zvlášť,
napína od hviezd k hviezdám naša duša.
Hudba je život, nádhera jej plášť,
len symbol pravdy, čo nás láskou skúša.*

Pútnici

*Zaprisahávame sa:
nebudem ako matka,
nebudem ako otec!
Porodila ma minulosť,
ale ja som dcéra budúcnosti,
ja som jej syn -
vyšliapem iný chodník v piesku,
zanechám v blate stopu na inakší spôsob.
No naša matka, náš otec
nie sú minulosť.
Stoja na každom rázcestí,
na každej križovatke
ako regulovčíci,
darmo ich kosti spočívajú v hrobe.*

Potkýname sa o nich,
hľadiac na opačnú stranu,
a padáme, padáme
na stranu,
ktorou prešla minulosť.
Kedysi otvorila lono dokorán,
aj tak nás porodila v bolestiach,
a smrťou neodišla nikam.
Na každom rázcestí,
na každej križovatke
vidno jej stupaje
a my nevedomky
vkladáme do tých stôp
svoje nohy.
Kráčame v stupajach
hoci na opačnú stranu,
udivení,
že vzdor je vlastne objatie.
Kráčame, stále tesnejšie zvierajúc
otcovu ruku,
stále tesnejšie prisatí k prsníku matky.
A matka minulosť
má naozajstné meno budúcnosť,
a otec stojí pri jej lôžku,
keď roztvára lono dokorán.
Vstúp, dieťa moje,
neobzeraj sa nikam, dcéra,
syn môj, nevrátiš sa späť,
je neskoro!
Si telo z lona matky,
ulož ho naspäť do zeme,
odovzdaj Bohu dušu!
Hľa, otec tvoj - kríž.

* * *

Ach, Pane Bože, ak si mi dal nervy,
napínaj mi ich, prosím, opatrne,
lad' ich a nalad', ale "nervi",
nedovoľ puknúť ani jednej strune.
Hraj na nich, nech sa prejavuje sila
nehy a lásky, ako z teba sála,

*aj keď ma práve opustila milá,
čo zo mňa včera robievala kráľa.
Ak hlúpo plačem, biednejší než žobrák,
napni mi všetky nervy na kolíky,
no odvráť smútok, moje srdce obráť
k nádhere dákej nežnej bukoliky.
Hraj na mne piesne dávnych trubadúrov,
hraj ako goral, akoby si oral
po mojej duši piesňou neponurou,
len nech znie ako organ, ako chorál.*

** * **

*Šťastie sa nedá nárokovať...
Už koľkýkrát, už veru koľkýkrát
na teba myslím, vlastne bez prestávky,
a nepotrebujem sa dotýkať,
nepotrebujem uzatvárať stávky,
či moja si, či patríš inému.
Nezaniká, čo v našom srdci rastie.
Si v každej básni, čo je na tému,
ako sa v ľuďoch nárokuje šťastie.
Si tu a tam, a veru tam si tiež,
a nič to, že už opíja sa iný
tvojimi alkoholmi - všetko smieš,
ako ja smiem ťa zliepať z hlíny.
Každý deň dýcham na hrud' твоjich sôch,
azda sa jedna pohne, usmeje sa trošku,
a budem znova ako malý boh
s krčahom vína na nebeskom lôžku.*

Pred chvíľou

*Zdá sa, že ani hroby nelenia -
z nebožtíkov sú najsviežejšie klíčky.
Ó, požehnané chvíle hniezdenia,
na mieru šité chvostom lastovičky!
Striháte si ma, sebe na mieru,
krajčíri mája, podľa dávnej módy,
vždy podľa nebeského zámeru,
ciki-cak, cik-cak, skoro ako schody.
Ja po tých schodoch zas sa vyštverám
nie vysoko, len na ten vršok, k chrámu*

*a sadnem si tam celkom ku dverám,
a opijem sa z toho vášho spamu.
A ten spam, ten chrám, tá neha stien,
ten hrubý múr pre nehostinnosť pekiel,
zlomil môj účet. A ja ďakujem,
že prelomil ho taký rajský hacker.*

Ruka

*Na dverách, kde sa lesknú kľučky,
hoci si sa ich dávno nedotkla
a vŕzgajú, a vŕzgajú sťa svrčky,
máš stále prsty v samom strede skla.
Netušíš, a viac nedozvieš sa o tom,
že sa ho neustále dotýka
tvoja dlaň, dávno nakreslená potom,
tá tvoja neprítomná gotika.
Neumývam ju, nech je ďalej so mnou,
to zbohom, ktoré odmävala dlaň,
nech vie, kde navždy má svoj domov,
aj keby sa raz hanbievala zaň.*

Staničná

*Len sedím, nerobievam paniku,
čítam si knižku - nuda, iba básne.
Mihneš sa v okne, v druhom rýchliku.
Zasvieti obraz, blikne, no a zhasne.
Fatamorgána, milá okaňa,
len zrkadlenie, iba kúštik lokne.
Môj rýchlik stojí, ten tvoj uháňa
s dievčenskou tvárou v roztvorenom okne.
Nič nezačne sa znova od nuly,
no veru ešte iba minieme sa,
až keď ma nebo predsa pritúli
a moju lásku vráti na nebesá*

Ešte deň

*Ešte deň, ešte jedna hodina,
minúta ku minúte, ďalšia.
Dar ku daru, a ako dojíma!
Mám ťa rád... odpusť, ale... maj sa!*

Okamih k okamihu navyše,
od tvojho zbohom celý príbeh dejín
na iný spôsob sa už napíše.
Iba ja sa už sotva zmením.
Ako strom, z jeseni už obratý,
chystám sa ešte na listopád medi,
ako kôň, ktorému si dala opraty.
Otázok niet, len mnoho odpovedí.

Tak to už býva

Tak to už býva, že vlak za vlakom
vezie nám náklad z nepoznaných staníc,
s nádejou, s láskou, no aj s nevďakom,
a žiaden tovar nevymeníš za nič.
Naostatok však málo zostane
po vozňoch naložených vrchovato,
len zväzok vlasov, taký do dlane.
No zaplačeš a poďakuješ za to.
V tom vrkôčiku, čo ti odstihla
nádherná zeme len tak na pamiatku,
všetka tá láska vzala na krídla
hojivý úpal pozemského sviatku.
Bozkám tie vlasy, šťastný, ibaže
ľúto je mi, kam podel sa ten úpal...
Človek má odísť celkom bez tiaže,
ľahší než v lúkach padáčky z púpav.

Nový Jeruzalem

Raz nebude už pokroku,
všetko sa spustí od začiatku znova.
Narodí sa zas básnik po roku
a o desať mu budú spievať slová.
Dá mená hmyzu, vtáčkom, rastlinám,
pobozká zem, kam jeho noha vkročí.
Neskoro v noci, keď už usínam,
myslievam naňho, keď už zavriem oči.
Vidím ho, hľadá dlho dohora,
do košiara, tam do nebeských planín,

*kde mýty slabikuje pokora,
a nik už ďalej nevládze ísť za ním.
Len rozprávka sa zavše pristaví,
aby mu trochu uľahčila údel,
a uspávanka, čo si do hlavy
zobrala kradnúť lásku z vtáčích hrdiel.*

Obraz

*Len schátraný chrám, schodisko a múry
zhorených veží bez strechy a tvaru.
Len škrekot kaviek s vetrom na cimburí
sebe i svetu na oštaru,
to som ja, bratia...
To sú tieto verše.
To srdce, čo sa aspoň chvíľu nevzdá
a bije, bije, hoci bezútešné
vtáky si v jeho veži vijú hniezda.
Ani nie chrám, len v tomto chráme prievan
je moja viera. Ale to, že vanie,
je celé z údivu a ďakuje vám
aj za bolesť, čo šepká: Pane!
A tóny krúžia. Kričia ako vtáky
vysoko v nebi, blízko nad koristou.
Spev je môj. No úprimnosť tej vďaky,
i ten plač, i ten plač je Kristov.*

Orientácia

*Koľko matiek, koľko otcov
smie mať človek za život?
Z koľkých búrok smie sa dostať so cťou
jeden syn a jeden lodivod?
Koľkokrát smiem prsty klásť ti
na tvár, kým ma žasnúť naučí?
Koľko môžeš stratiť žien a vlastí,
koľko domovov a koľko náručí?
Kde je srdce, tam je aj tvoj poklad,
s kým vieš plakať, šťastný odmala.
Domov je púšť, strmina či mokrad',
kde sa v tebe láska počala.*

Dva životy

*Akoby už len snímky mali srdce,
fotografie, ukradnuté zlomky,
akoby už len ony boli súce
pre večnosť žitú celkom nevedomky.*

*Ostatné nie je, ostatné sa sníva.
Len dávne pixely si zachovali gestá.
Ďalej už pôjdem mŕtvy a ty živá,
ty odídeš, ja nepohnem sa z miesta.
Dva životy sa zrazu pretnú v jednom,
oba sa vrútia, do mňa prepadnú sa.
Tvoj bohatý a môj pyšný v biednom,
dva životy, no z jediného kusa.*

Tak to už býva

*Tak to už býva, že vlak za vlakom
vezie nám náklad z nepoznaných staníc,
s nádejou, s láskou, no aj s nevďakom,
a žiaden tovar nevymeníš za nič.*

*Naostatok však málo zostane
po vozňoch naložených vrchovato,
len zväzok vlasov, taký do dlane.
No zaplačeš a poďakuješ za to.*

*V tom vrkôčiku, čo ti odstihla
nádhera zeme len tak na pamiatku,
všetka tá láska vzala na krídla
hojivý úpal pozemského sviatku.*

*Bozkám tie vlasy, šťastný, ibaže
ľúto je mi, kam podel sa ten úpal...
Človek má odísť celkom bez tiaže,
ľahší než v lúkach padáčky z púpav.*

Ako sa rodí básnik

*Vyšiel som z ticha ako ucho z hlavy,
aby som počul, ako spieva šum
trstia a trávy, ako ten šum slávi
nebesá rytmom kolísavých vln.
Narodil som sa, vyšiel z lona ticha,
ako klas vzíde zo zeme, z jej tmy,
a počúvam šum sveta, ako dýcha,
keď naše ja sa rodí v naše my.*

V útrobách spánku zrodilo sa bdenie,
ako sa opar rodí v lone lúk,
ako sa v strunách rodí udivenie,
vyšiel som ako na konári puk.
A počúvam, a opakujem zvuky,
hláskujem sotva počuteľnú reč
tých vln, tých pukov, tej hmly a tej lúky,
a ticho si ma brúsi ako meč.
A ticho mi tým mečom v nemej tvári
vysekáva tvar hovoriacich pier,
nech spievajú, nech sa mi v ústach pári
hrst' prsti s trsom trstia ako zver.
A svorka vlkov stane sa mi rukou,
a ticho potom ani nedýcha,
a ja s tou svorkou odpočutých zvukov,
až príde čas, sa vrátim do ticha.

Skrátka

Liečim sa krásou
od hrôz aj od úžasov.
Krásou sa liečim,
smädом, čím väčším.
Ony ma liečia
od strachu do bezpečia.
Piesňami kladiem nohu
do dverí Bohu.
Každá z nich je môj Zdravas
za mňa i za vás.

Zrkadlo

Si vo mne ako odraz v studni,
uhasila si smäd a odišla.
No obraz trvá,
ďalej hrud' mi
zapĺňa,
ďalej si ťa domýšľa.
Si mojou subtropickou klímou
a ďalej čakám na tvoj dážď,
hoci aj plný gramatických rýmov,
na každú tvoju kvapku zvlášť.

Čokoľvek smieš, aj náročky ma podraz.
Ktokoľvek by sa napil, jedine
tvoj odraz,
len tvoj obraz
odzrkadlí sa
na mojej smädnej hladine.

DAL SOM TI VŠETKO

Dal som ti všetko, mám už iba hrob,
už roky mi ho moji blížni kopú,
poslednú moju nehynúcu stopu,
pridaj sa k nim, aj ty mi ho tu kop.
Dal som ti všetko, veru nemám viac
okrem dvoch prázdnych milujúcich dlaní,
choď teda zbohom, neobzri sa ani,
bol som tu včera, budem o mesiac.
Dal som ti všetko do ostatku síl,
srdce i dušu, chradnúci kus tela,
všetko si mohla, všetko si tu smela,
zvyšky som vtáčkom v zime natrúsil.
Dal som ti všetko, ťarchu svojich nôh
ponesiem ďalej nezasiatym poľom,
býval tu les a zostal z neho polom,
bol však aj zostal všemohúci Boh.

Kokarda

Len ako v poli hrstka makov
pomedzi pšenicu a raž
povstal som z hlíny s vďakou.
Som tu, nuž Pane, si ma stráž.
Lupienky makov krvavo ti kvitnú
na veľkej hrudi, v jamách твоjich rán
do tvojho dychu, do večného rytmu
dočasným jasom, tak si ma tu chráň.
Zatieň ma svojou milosrdnou rukou,
ak do mňa bije ľadovec,
a že som iba nepotrebný kúkoľ,
už, prosím, nepovedz.
Pod твоjím nebom dobre je mi,
ale ak iba spôsobujem žiaľ,

s koreňmi, čo tak zdomácneli v zemi,
vytrhni ma a na chrastí ma spál'.

Cestou

Pavúkom v kúte sotva tuhne nitka -
kým mesiac v sieťach vytká nový vzor,
už čerešniám sa zapalujú lýtka
a glezgy v hniezdach volajú, čím skôr.

Černice ohli chrbtice a kvitnú,
drozdy už vedia, že ich bude dosť,
a na pastvinách zelenému rytmu
priúča vietor čierny konský chvost.
Čerešne horia, takmer holou vetou
aj ja by som tak chváliť Boha chcel,
ten bezhraničný požiar líp, keď z kvetov
do prhlavy a púpav prší peľ.

Pokľakni

Keď sa ti oči stretnú s oblakmi
a srdce zatúži tiež nahor, pokľakni.
A keď ti srdce trhá úzkosť, plač,
nenačahuj sa k nebu na prstoch - len kľač.
Čokoľvek dostal si, aj biedu do vena,
nech pokľaknú si tvoje kolená.
Pokľakni, keď ti srdce pýchou ochorie -
Boh vidí tvoju veľkosť v pokore.

Rytina

Aj moja tvár je krajina.
Akýsi majster po nej píše hrotom
a sám sa pri tom dojíma.
A netušíš,
a vôbec nevieš o tom,
len ráno nájdeš v zrkadle
pár nových čiar, pár čerstvých ťahov.
Krúti sa zem!
A kde je zábradlie!
Si jama,
nad ktorú sa nahol
strach, čo ťa zrazu vyhostí
z vlastného seba

a piješ, piješ
nezastaviteľne
z úzkosti -
nevedno odkiaľ,
azda tiež z tej dielne.

*

Nahrnuli mi na tvár krajinu,
nepopísaný hárok
pridali mi k menu,
a teraz čo s ním?

Krátku, naivnú
uspávanku písať
na list pergamenu,
vytetovať si na tvár Hamleta?
Na čelo vyryť príbeh
zločinu a trestu?

Tvár,
nepomenovaná planéta,
plná strún,
pod dotykom
všetky sa musia chvieť.
Čo ako papier pero odmieta,
kružidlo zabodol už ktosi
a definoval stred.

*

Píšeš ma ihlou, chodíš po medi,
seizmograf, kyvadielko hodín.

To vlastne ja si k spovedi
po tvoje rozhrešenie chodím.

Píšeš mi na rub ako na líce
tajomné znaky nepoznaných ťahov.

Píšeš ma berlou, koncom palice,
tak iba koreň píše listie vlahou.

Píšeš ma sám a tvoje písmená
vo vráskach rastú placho. Čoraz smelšie
píšeš ma žiarou toho plameňa,
čo ako biľag vypaľuje verše.

Keby

Keby ste všetci chceli na vojnu,
ja padnem radšej okamžite

na rodnú zem, vždy pokojnú,
za dedinou, tam dakde v žite.
Keby ste všetci chceli do boja,
v ústrety guľkám, lepšie je vám
do dažďa stať si, guľkám pokoja
nastaviť hrud', a v sade včelám.
Keby ste všetci chceli do krvi
namočiť ruky, mne sa žiada
na rodných lúkach stavať ostrvy
a nezabiť, len obísť hada.
Radšej si hlavy k nebu zakloňte,
píte a opíte sa dúhou,
keby ste chceli dakde na fronte
po blate ťahať telá druhov.
Všetkým vám želám Boží súd,
nech netrestá vás vašou vinou,
keby ste chceli vidieť smrť,
ako sa skl'abí v tvári vašich synov.

Po vojne

Nebojoval som, nemrzačil brata
na druhej strane frontu. Moja spúšť
nevraždí, iba po nádhere hmatá,
len kúsky srdca vydychuje z úst.
Po mojej streľbe nepadajú vtáčky
a nikto hrud'ou nekrvaví zem.
Ja strieľam guľky údivu a lásky,
a tak to zostane, už do smrti tak chcem.
Videl som oblak dymu, oblak celý z tieňa,
vietor ten záprah ťahal, kade chcel,
ten záprah mŕtvych bez hrobu a mena,
ten oblak rúk a nôh, tých roztrhaných tiel.
V jedinom voze tí aj tí, aj tamtí,
spínali dlane, plačúc podchvíľou.
A gaštany, tí pocestní, tie lampy,
v ich súžení im boli posilou.

Dážď

Na chvostoch plavých, neposedných drozdov
ovisli kvapky. Navliekol ich dážď

na kostrnky, čo s naivnou a prostou
radosťou nesú každú kvapku zvlášť.
Čakám, až opäť pretrhnú sa mračná,
na brilianty tie kvapky premením
v slnečnom jase. Drahé ráno, ráč ma
ukameňovať týmto kamením.
Na chvostoch drozdov svitne v kvapkách kremeň,
zlomí sa svetlo v dúhu na mieru
a opäť si len povzdychnem, že neviem,
čím zaslužím si toľkú nádheru.

MAME

Neopúšťa ma to prekvapenie,
neodchádza nikam za inou.
Vonia mi to, vonia mi to denne
pokojom a krásou maminou.
Kladie mi to na stôl šálku kávy,
starostlivo žehlí goliere
najväčšmi, keď životom ma dlávi
list, čo jeseň vsúva pod dvere.
Mlčí so mnou do stareckých hluchôt,
neobíde ma a neminie
lístok brestu, jeho nežný šuchot
ako v spálni kroky matkine.
Založený mám ho na tej strane
v smutnom srdci, dakde pri básni,
kde je krásou všetko, čo sa stane,
všetko, čo ma navždy povrázni.
Neodchádza, nič sa nevytratí
banálne sťa náhla inovať,
stačí nestáť, strašiak na úvrati,
iba veriť, no a milovať.

Keby ste vedeli

Keby ste vedeli, ach, keby vedeli ste,
čo ku mne prichádza, čo vo mne píše básne,
keď píše zeleňou po javorovom liste
a svieti v svetluškách, keď na noc nebo zhasne.
Keby ste vedeli, že na hladine v studni
povíja večný smäd a nadája ho vodou

*z nezemských nebies, čo pozemskými prúdmi
umýva nohy anjelom, prach z katedrálnych schodov.*

*Keby ste vedeli, čo premývajú rieky
v kamenných hrstiach hôr, čo donášajú k ústiam
v hlinených amforách ich pohyblivé drieky,
keď more prikladá ich nemé hrdlá k ústam.*

*Keby ste vedeli, že na všetko je schopný
ten ktosi bez mena, ten driemajúci v erbe,
čo za to všetko chce len v hrudi dvoje chlopní,
len v srdci lásku, srdce láske verné.*

*Keby ste vedeli, že všetko to sa stáva
najmenším v dejinách, menším než v rude atóm,
všetka tá nádhera, ten údiv a tá sláva,
keby ste tušili, no záleží vám na tom?*

O SMÚTKU

*Keď smútim za morom, i more za mnou smúti,
a smúti za mnou domov, keď ja smútim po ňom,
plť smúti za riekou a život plný smrti
je ako pastvina, čo dáva sa pásť koňom.*

*A smútok dávnych čias je, zdá sa, smútok časov,
čo iba nastanú, a prítomnosť je klamná,
a keď ja škaredý za tvojou smútim krásou,
kiež by si smútila a modlila sa za mňa.*

*Keď plač ma trestáva, to smútok ma len hladká,
keď báseň nechodí, len píše novú slohu.*

*Keď smútim za matkou, to za mnou smúti matka,
čo dávno sedáva pri nohách Pánu Bohu.*

Sestry

*Ticho sa nikam nevytráca,
len premenené na slová
príjima krstné meno Krása,
najmilšia dcéra Otcova.*

*A Otec sa s ňou všade vodí,
i s dcérou Vierou, ale dcér
má ešte viacej; samé ódy
mu dcéra Nádej číta z pier.
No z najhlbša, až zo dna ticha
sa dcérka Láska vynorí*

a so sestrami cestou dýcha
obetou svätej pokory.
A sestra Pravda nechýba tam,
a sestra Spravodlivosť tiež.
Aj sestru Milosť ku nim rátam,
zvonivú ako ovčia spiež.
Sedem ich je, tých dobrých sestier,
tých prenádherných Božích dcér.
Bohatý stôl im Otec prestrel,
človečie srdce, kde je mier.

Rozlúčka

Opúšťame a opúšťame sa,
a z nášho prachu, z našich dávnych kostí
vytiahnu iný život nebesá,
a je to krása očíam do sýtosti.
Čo na tom teda - prosto niet jej viac,
nie je, a predsa trvá v zabúdaní -
a nemlčí, len zavše stráca hlas,
až tak ho páli vrúcnosť našich dlaní.
Niet jej viac, aj keď bývala
prítomná väčšmi ako náhlosť búrok,
priveľká pre mňa, ale primalá
na jeden nesplatený úrok.
Niet jej viac a už nebude,
stratí sa v piesku, sestra môjho stesku,
a nevrazí mi dýku do hrude
inak než v diaľke štíhle lýtka blesku.

Puberta

Si jamka, voda do nej teč,
za vidna, na zmrákaní, potme,
si pošva pre dýku a meč,
čo mi raz isto hlavu zotne.
Si jamka, do nej ako prv
z mojich úst steká kvapka medu,
ale raz potečie aj krv,
netuším kedy, možno v stredu.
Po nebi plynú baránky,
ten pokoj nezemského mieru.

*Gul'ôčku triafam do jamky,
raz isto trafím ju tam, veru.*

Plod

*Som iba dieťa, večne zvedavé,
len ďalšie slovo driemajúce v čine.
Som iba jedna karta v rukáve,
ktorou hráš, až ti dôjdu iné.
Puknutý zvon ma denne vyzvára,
len od konára odtrhnutú stopku.
Som báseň tebou nenapísaná,
s pointou dakde v kúte na náhrobku.
Z veterných tehál postavil som dom,
kam môžeš vstúpiť akokoľvek hriešna.
Z polnočných tvojich snov som, ale som,
aj keď už viacej nikde nenájdeš ma.*

Niekedy

*Niekedy obíde ma oblúkom
to nepoznané, dôverne však známe,
a niekedy ma chytí pod krkom
a do očí mi bez ostychu klame.
Zovrie mi lebku do dvoch obručí
a pomaly mi aj to srdce zviera,
a niekedy ma s láskou naučí,
napríklad, čím sa rozhojňuje viera.
Vykrúca mi to ruky za chrbtom
a ako kápo trestanca ma vedie,
no nevravím, aj v tomto pohnutom
čase má pre mňa vážne odpovede.
Očakávam ho, celý napätý,
len oči otvorím a práve bije šiesta.
A hoci ho už poznám spamäti,
tak prekvapivo nádherou ma trestá.
Niekedy len tak prejde okolo
to nepoznané, dôverne však známe,
a niekedy akoby ho nebolo,
aj keď mi kosti do ostatnej zláme.*

*Keď ústa vyslovili ÁÁÁ,
blaženosť obľiala ich vínom,
a preto vyslovili ÚÚÚ,
nadšené dobrým činom.*

*Odvtedy, keď ich udiví
čokoľvek, hoci ženská róba,
pridajú k tomu ÍÍÍ,
nech údiv zdvojnásobia.*

*Z myšlienok, čo sú v obehu,
stvorí si štátne čudo
a nazvú ho ÉÉÉ ÚÚÚ,
vraj bude to znieť hrdo.*

*Či dobro je to, a či zlo,
ja radšej začnem slohu
tým zavrhnutým ÓÓÓ
a poďakujem Bohu.*

Host'

*Zemička, vďaka ti, že v požehnanom stave
od jari do zimy nám rodiš k nohám trávu,
vďaka vám, koničky, vy sivé, aj vy plavé,
že trávu spásate, šum zeleného splavu.*

*Vďaka ti, cestička, že vedieš popri poli,
vďaka ti, nevädza, že s tebou je tu krajšie,
vďaka ti, zvonička, že menej srdce bolí,
keď počuť z diaľky plač a niet v ňom žiadnej falše.*

*Vďaka ti za hniezda a za tieň, starý topol',
keď k vtáčkom sadne si môj smútok čoraz väčší,
kamienok, vďaka ti, že si ma neodkopol,
keď kopal som ťa ja, a bolo že to rečí.*

*Vďaka ti, studnička, za dúšok tvojho chládku,
orgován pod krížom, aj tebe veľká vďaka,
keď oči prižmúrim, vidím tu sedieť matku,
prichádza v podvečer a vrúčne si tu kl'aká.*

*Vďaka vám, oblaky, a vďaka ti tiež, hložie,
vďaka ti, palina, vďaka aj ľubovníku,
vďaka vám každému, vy stvoreniatka božie,
vďaka i za pieseň, za rodnú bukoliku
na medzi ukradnutú svrčkom.*

* * *

*Moje srdce po kúsočkoch trhá
chvíľa, čo je ako večnosť dlhá,
nekonečná, dlhá chvíľa, skrátka
večnosť, čo je ako chvíľa krátka.
Keby sa tá chvíľa prázdnom vliekla,
bolo by to ako prechod stredom pekla.
Ale že tá chvíľa lásku tají,
celú večnosť ocitám sa v raji.*

* * *

*Čo zmôže ľudská vôľa,
keď sa spustí dážď
na vyprahnuté polia
so smädnými pórmami?
Môžeš len stáť,
tej nehe mokrých vrážd
nastaviť tvár.
Ó, Pane, také dlane stvor mi,
aké si hline daroval,
tú túžbu holých rúk,
keď v dlani rastie
celé pole raže.
Dážď tú raž pováľa,
no skryje sa v nej vlk,
i básnik, čo len vodu pije,
hoci víno káže.
Prikry ma rukami
v tom kraji hornatom,
prikry ma, neznámy,
spoj vo mne svoje brehy.
Prikry ma nádejou,
prikry ma ornátom
tej milostivej nehy.*

Burlaci

*Po dlhej noci iba ďalšia noc,
noc, čo sa tvári ako denné prítmie,
a ďaleko je ešte do Vianoc,
a ľudské srdcia bijú v bežnom rytme.
Na dlhých lanách vlečú burlaci
po hviezdnom nebi čiernu plachetnicu,*

a to sú všetko samí ľúbiaci,
a to sú tí, čo ešte šľachetní sú.
Na rahnách plachetnice plachiet niet,
sú zvinuté v jej temnom podpalubí,
a plachetnica, to je tento svet,
kde viac sa nenávidí ako ľúbi.
Burlakom svietia čelá od potu,
a ďaleko je na Golgotu, zdá sa,
a burlaci svet vlečú po tú Golgotu,
kde ľudí predsa navštívila spása.

Orfeus

Otváram ústa dokorán a všetok
ten boží neporiadok prepúšťam,
všetko to vtáctvo z ciel, z tých klieťok,
tie pramene, nech tečú ku ústiam.
A sám sa vraciam v rose, hmle a daždi
do piesku - azda ešte zakvitne
z tej smädnej krvi, čo ma práve vraždí
tak prekvapivo, no tak úsvitne.
Som ticho plné ukričaných vtákov,
to ticho, čo sa stále navracia
do smädnej krvi s nádejou a vďakou,
že na ľudskú sa zmení zvieracia.
Som láska, nuž som sloboda, a vôľa
neprenasleduje ma, neviaže.
Láska a spev sa stretajú, kde bolia
najväčšmi, aj to iba v obraze.

* * *

Čo zmôže ľudská vôľa,
keď sa spustí dážd'
na vyprahnuté polia
so smädnými pórmí?
Môžeš len stáť,
tej nehe mokrých vrážd
nastaviť tvár.
Ó, Pane, také dlane stvor mi,
aké si hline daroval,
tú túžbu holých rúk,
keď v dlani rastie
celé pole raže.

*Dážď tú raž pováľa,
no skryje sa v nej vlk,
i básnik, čo len vodu pije,
hoci víno káže.*

*Prikry ma rukami
v tom kraji hornatom,
prikry ma, neznámy,
spoj vo mne svoje brehy.*

*Prikry ma nádejou,
prikry ma ornátom
tej milostivej nehy.*

Ponorná rieka

*Občas má rieka tohto sveta dosť,
viac sa jej nechce kĺzať po povrchu,
nuž prepadne sa pod zem po radosť.
Aj ja som asi potok, aspoň v duchu,*

*a do zeme sa hupky poberám,
preč od vás, veční milovníci vecí!*

*Nie na smrť, iba ako ku dverám
prázdneho chrámu. Ani ty tam nie si,
je tam len vlhkosť klenieb kamenná
a moja duša, čo sa ako koreň kľže
v puklinách skál, kým ramená
nevybuchnú späť v kríku bielej ruže.*

Ked' tvorí básnik

*Ked' tvorí básnik, iba nahmatá
na vlastnom tele otvorené rany,
a kde sa dotkne, vyjú zvieratá,
a kde sa dotkne, pijú stáda laní.*

*A kde sa dotkne, zrejú jahody,
a kde sa dotkne, z preša víno strieka,
a kde sa dotkne, tam sa narodí
dieťa a prsník matky má dosť mlieka.*

*A kde sa dotkne, tam sa do ikon
navracia svätosť, rozhorí sa sviece,
tým dotykom sa vracia básnikom
dostatok síl klásť pod kríž chabé plece.*

*Tým dotykom sa hviezda ako päť
na nebi stáva notou na osnove
a partitúra plná takých hviezd
stáva sa hudbou ako život v slove.*

*Tým dotykom sa slnko zažína,
keď má dosť knihy bez písmen a temna,
tým dotykom i hviezda Palina
do vody padá, pre všetkých, i pre mňa.*

*Tým dotykom sa hroby otvoria,
nezostane v nich azda ani noha.*

*A to je ozaj sláva Autora.
Ja v básni iba imitujem Boha.*

Prebúdzanie

*Slniečko v tieni konárov sa blysne,
zlatý štít strateného rytiera.*

*Je mi to ľúto, prespali sme
okamih, keď sa budí nádhera.*

*Zo suchej vrby smeje sa nám žlna,
o ten jej chichot tieň sa poreže,
zelenej krvi tíšina je plná
navzdory oblakom, a práveže.*

*Červienka, vtáčik žltoprsý,
sadol si na konárik povedľa,
obďaleč pinky štebocú si.*

*Hneď zrána dobrú prácu odviedla
sestrička krása. Vždy mi dáva príklad.*

*Hladiny dymia ako komíny.
Z vesmíru vôkol počuť hlasno tikať
dedkove pondusové hodiny.*

*Taká si teda, moja sestra krása!
Keď ma tvoj hovor takto uhranie,
spozorním, a v tom tikaní mi, zdá sa,
znie dedkov hlas a jeho tykanie.*

Pár-nepár

*Kde sú dvaja, tam sa tretí
smútkom zapíše.*

*Ležím v rakve - nezomretý,
iba navyše.*

Ležím v rakve, v spleti zákrut,
tvoje ramená
zďaleka ma vedú na smrť
a smrť znamená,
že som tak, že vôbec nie som.
Bodka za vetou.
Vedieš si ma temným lesom
s dušou odretou.
Vedú moju dušu hrdú
tvoje ramená.
Spomienky už navždy budú
rakva sklenená.

Poetika

Stretol som somárika,
mal veľký smäd, tú žízeň,
čo v samom srdci híka.
Hľa, moja podobizeň!
Pysk - roztvorené vráta,
no v očiach modrosť neba...
Nuž spoznal som v ňom brata
a spoznal som v ňom seba.
Tvár ako z božích ikon,
tvár z Betlehema vlastne,
a tak s tým somárikom
Dieťaťku híkam básne.
Hrejem ho dychom v noci
a cez deň mu tu híkam,
a moje srdce prosí:
Dieťaťko, nechod' nikam!

Moje ja

Moje ja bolo celé ty,
ty bolo moje, no už nie je,
akoby z cudzej planéty
sú všetky dávne deje.
Moje ty bolo mojím ja,
už som ním na prach rozomletý.
Darmo ma ešte dojíma,
darmo ja stále ďakuje ti.

*Boli sme, nie sme, budeme,
no každý inak spopolnený.
Ja v tvojom ty sťa do zeme
uložím urnu opojení.
Ty vložíš v svojich nežných hrách
komusi do horúcich dlaní
všetok môj vychladnutý prach,
akoby nikdy nebol ani.*

Dva kraje

*V jednom kraji dva sú kraje.
Holub strieda netopiera.
V jednom láska šťastie praje,
v druhom šťastie odoberá.
Medzi láskou, snom a šťastím
tečie rieka, taká mútna.
Jedným káže piť a rásť im,
iných láska zabudnúť má.
Darmo piješ z mútnej vody,
na prosby tá voda nedá.
S jednými sa krajom vodí,
druhých z raja vypovedá.
Mne tá rieka káže, doľúb,
tráp sa v smútku nedospelom.
Môj kraj biely ako holub
pobratal ma s netopierom.*

Malá balada

*V nebi mesiac duše krája,
celý dobiela.
Jeden mesiac, a my dvaja,
jedna nedeľa.
Mesiac, čo je plný spieže,
v svojom najprudšom
vzplanutí nás naprieč reže
brúsnym kotúčom.
Po srdci mi chodí hranou
drsných predzvestí.
Ja som pred, a ty si za ňou
s tvárou nevesty.*

Čo s tým, keď tu nieto rady -
nebo pomedzi
nás už dávno sadí
medze nevädzí.
Ako papier duša horí
hore komínom.
Ale to je príbeh, ktorý
je už o inom.

Kresadlo

Akoby som sa objal s vetrom,
v hrudi mi zostal chlad
po nehe, čo šla svetom.
No nerepcem, som rád.
Vykrešiem z toho chladu,
z ostrých hrán kamenia
iskierku, na parádu,
pre smútok znamenia.
Vám, čo sa namáhate,
útechu, oheň, žiar:
pre mňa len na zohriatie,
a pre vás - že je jar.

Bača

Ovečky moje, len sa na mne paste,
spaste ma celkom do ostatku,
spaste ma, bude že to šťastie,
keď v božom nebi azda stretnem matku.
Po celý život som vás verne pásol
na svojej hrudi, šťastný zo života,
len pre to šťastie, za chlieb, no a za soľ,
spaste ma celkom, moja svätá rota.
Spaste ma ako zarosenú líku,
obláčky moje, berte na nebesá
pešiaka z toho pozemského pluku,
keď ma raz celkom chmáry obkolesia.

Teodor Križka
Josefovi Tóthovi

*Povetrie zavoňalo vresom,
na moruši spln krásy obesila.
Som z Hanisky, i nie som.
Som z kraja menom poézia.*

*Vlast máme s monsiňorom Tóthom
spoločnú, sedím na jej schodoch.
Ach, aká krásy vedieť o tom,
že jeden kraj nás opil oboch.
Všetko je inak, dedina i ľudia.
Rozbili mi môj dávny atóm.
Ale po daždi stále svieti sľuda
na ceste, hoci pod asfaltom.
Mínali sme sa, ale neminuli,
našli sme k sebe škárku v plote.
Neviem už presne, možno v júli
Ježiš ma objal na Golgote.*

KDE JE TO POLE
K 50. výročiu obnovenia
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku

*Kde je to pole, ktoré zarodí
na jeden bochník slobody?
Ten bochník, čo je taký drahý,
že naň niet miery ani váhy.
Sloboda, kde a čím ťa úročia?
Kde sú tie plodné úbočia?
Kde pestujú ťa, kde sa skrátka
urodí jedna päťdesiatka?
Kto je ten majster, že vie namiešať
do rýdzosti aj farieb päťdesiat?
Kde sú tie strminy a kde sú plesá,
že čistejších už nenájde sa?
Napil som sa a v tebe uvidel
anjela Cirkvi. Cirkev bez krídel
čoho by vlastne bola hodná?
Ponorná rieka, celá rodná,
zrenička, slza v oku anjela,
spod zeme opäť vyvrela.*

*Ďakujeme za ňu, ale najmä
Svätého Ducha za ňu chváľme,
tú jeho stráň, čo urodí
ťažký, ale náš bochník slobody.*

Dedko Jozef

*Srdce mal a jedny topánky
na roľu aj večer do kostola,
kde ukladal ako do banky
námahu, už živý iba spolu.
Nesadal si, iba tam tak stál,
boleli ho kríže od lopoty,
ale stál tam krásny ako kráľ,
taký pešiak z nesmrteľnej roty.
Smutno je mi za ním kúštiček,
stále ma však v náhlom smútku hojdá
spomienka, pár zlatých hruštičiek,
čo mi zniesol po rebríku z pôjda.
Je tu so mnou, aj keď nežije,
spomienka je naňho taká biela,
a tak mu tu ako ľalie
kladiem verše na prach jeho tela.*

OBETA SVÄTEJ ČISTOTY

„Hostia sanctae castitatis“

*Anke Kolesárovej, ktorá radšej prijala smrť zo samopalu opitého
ruského osloboditeľa,
ako by stratila svoju čistú dušu.*

*Dve guľky letia z neomylnej zbrane,
trafili teba, triafajú i do nás.
Ach, Pane! Vďaka! Vďaka ti i za ne!
Ty veľké skutky svojmu ľudu konáš!
Anička, ty si bola skromná,
no jednej guľky bolo málo veru
na tvoje srdce čistoty a mieru.
Preleteli ti hruďou, teraz mieria do mňa.
Hruďou ti preleteli ako ostrie klincov
cez dlane Krista vtedy na Golgote.*

Ó, panny, matky bielokrídlych princov,
svedčite za nás Bohu o živote!
Anička, ty si bola čistá,
no jednej guľky bolo málo veru
na tvoje srdce čistoty a mieru.
Preleteli ti hrud'ou, chceli zabiť Krista!
Na tvojej nikým nedotknutej hrudi
vykvitli ruže v jednej krátkej chvíli,
tie ruže svedčia za všetkých tých ľudí,
čo napriek smrti Boha nezradili.
Tie ruže na smrť utýraných panien,
tie prosby za nás, za náš hriech a zlobu -
ramená naše neunesú amen,
ten kameň spred Pánovho hrobu.
Anička krásna, u Pána už svätá!
Jedinej guľky bolo málo veru
na tvoje srdce nádhery a mieru.
Ty Jana z Arcu, čisté naše dieťa,
krehučká slamka v súkolí zlých plánov,
len Popoluška z ďalekého kúta.
Ježiš, Mária, Jozef sú ti zbraňou!
Dve guľky celú večnosť hľadajú ťa.
Dve guľky v našom utrpení mnohom,
dva sršne, posli násilia a biedy.
Apočko, zbohom! Apočko môj, zbohom!
Ježiš! Mária! Jozef! Prijmite ma v nebi.

*

Radšej "fil" než "fób",
radšej život ako hrob.
Radšej láska ako zloba,
zloby je už plná doba.
Radšej hniezdo ako päšť,
hniezdo, čo vie hviezdy niesť,
hniezdo s vtákmi ponad hroby,
ponad zlobu tejto doby.

Zmŕtvychvstalý

Niet ho! A ani živých nebies niet!
Ničoho niet, len tento život krátky

*napĺňa kvet, čo nazývajú svet...
Dopredu mŕtve deti rodia matky.
Niet zmŕtvychvstania, ani Ježiša!
Bol iba klam... tak vyskúmali vedci.
Tak tomu verí ten, kto premýšľa,
a pomaly tak zmýšľajú už všetci.
Niet diabla, ale človek tleska mu!
Z tej bolesti však raduje sa báseň:
až ozaj veriť všetci prestanú,
zjaví sa, po druhý raz zíde na zem.*

In: <https://www.facebook.com/teodor.krizka?fref=ts>